

Till Sveriges alla kommuner!

Stödföreningen för småskalig vattenkraft har bildats. Föreningen vill verka för levande vattendrag med småskalig vattenkraft. I Sverige finns ca 2 000 småskaliga vattenkraftverk i drift (max 10 MW). Dessa producerar ca 4,3 TWh/år, en siffra som kan enkelt fördubblas genom effektivisering utan utbyggnad eller ändring av vattenhushållningen.

Många av dessa landsbygdsföretag hotas nu av nedläggning och utrivning. Anläggningarna har ofta en historik som kvarn, såg eller någon annan form av produktion/tillverkning och flera av dessa företag är fortfarande verksamma. **Gemensamt för dem alla är att de producerar lokal förnybar el utan några utsläpp och att de är lokala företagare - en viktig del av kommunernas näringsliv.**

Orsaken till hotet mot småskalig vattenkraft är en statlig tillsynskampanj. Statliga myndigheterna anser att småskaliga vattenkraftverk är ett hot mot miljön och den biologiska mångfalden utan att närmare definiera miljöskadan i de enskilda fallen. Generella påståenden om vattenkraften som miljöskadlig är missvisande. Vattenkraftens miljöpåverkan är individuell, varje anläggning har unika förutsättningar beroende på vattendragets flöden, fallhöjd och naturens form samt vilka skyddsåtgärder som vidtagits. Merparten av de småskaliga vattenkraftverken är så kallade strömkraftverk. Här sker ingen reglering av flödet utan det är vattendragets naturligt varierande flöde som styr produktionen.

Ägare av småskalig vattenkraft är ofta fiskerättsägare som parallellt bedriver god fiskevård. Det finns dessutom många som kombinerar kraftverksdrift med besöksnäring i form av café, kanotuthyrning, fiskekortsförsäljning m.m. Småskalig vattenkraft är med andra ord betydelsefull för turismen i kommunerna. Den nu pågående kampanjen hotar att för alltid utplåna värdefulla kulturmiljöer och viktiga delar av vårt kulturarv. Vi anser att kampanjen strider mot den grundlagsskyddade äganderätten och nyttjanderätten, liksom rätten till försörjning och friheten att bilda och driva företag.

Motståndarna till småskalig vattenkraft hävdar ofta att produktionen vid dessa små kraftverk är så liten och att den saknar betydelse, vilket är felaktiga påståenden. Som visas nedan är inte småskalig vattenkraft betydelselös.

- Vattenkraft är den minst klimatstörande förnybara energikällan. Varje kilowattimme som produceras med vattenkraft minskar elproduktionen från energislag med större miljöpåverkan. För att nå klimatmålen 2020 ger småskalig vattenkraft ett mycket betydelsefullt bidrag, liksom till regeringens mål för ett fossilfritt Sverige 2030.
- Ungefär 2 000 småskaliga vattenkraftverk i Sverige producerar ca 4,3 TWh/år, vilket skulle kunna driva 3 miljoner elbilar 1000 mil. Dessa fordon skulle då spara in 1 800 000 kubikmeter bränsle och eliminera 3 miljoner ton koldioxidutsläpp.
- Ett litet kraftverk som producerar 1,4 GWh per år försörjer 55 eluppvärmda svenska normalvillor eller 120 lägenheter. Sett bara till hushållsel räcker 1,4 GWh till 280 villor eller 560 lägenheter. Motsvarande mängd el producerad med fossila bränslen skulle leda till utsläpp av 1,1 miljoner kg koldioxid per år.
- Småskalig vattenkraft i Sverige behövs både som baskraft och reglerkraft. Den småskaliga vattenkraften finns huvudsakligen i södra Sverige där elproduktionen är som minst. Överföringskapaciteten från norra Sverige har "flaskhalsar" och vattenkraften är därför extra viktig i södra Sverige, inte minst för att balansera el från sol- och vindkraft.
- I krislägen och orostider kan småskalig vattenkraft bilda lokala ö-nät. Det innebär begränsad lokal elförsörjning när storskaliga system har driftstörningar.

Granskningar av den statliga tillsynskampanjen har visat att den demokratiska förankringen är bristfällig. Myndigheter som Kammarkollegiet, Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelserna hänvisar till EU och hävdar att de små kraftverken måste bort för att nå de uppsatta målen i vattendirektivet. EU-kommissionen har dock tydligt klargjort att den inte anser att Sverige behöver riva ut några kraftverk, för att uppnå målen i vattendirektivet.

Vi menar att kampanjen är ett exempel på att Sverige överimplementerar EU:s vattendirektiv. Vi anser att det råder allvarliga brister när det gäller den svenska vattenförvaltningens demokratiska förankring. Politikerna har idag för lite inflytande över såväl uppsatta mål, som verkställighet.

Det lagliga stödet för åtgärderna är tveksamt. Fram till 2012 ansågs urminnes hävd, privilegiebrev och tillstånd enligt häradsrätt utgöra ett tillstånd för anläggningen och den verksamhet som bedrevs på platsen. År 2012 ändrade Mark- och miljööverdomstolen (MÖD), rättspraxis genom tre domar som gick tvärt emot tidigare tillämpning av Miljöbalken. Över en natt blev alla kraftverk som inte hade tillstånd enligt Äldre Vattenlagen, Vattenlagen eller Miljöbalken olagliga anläggningar utan att det genomförts någon ändring av lagen. Med stöd av MÖD:s beslut inleddes en tillsynskampanj på småskalig vattenkraft utan motstycke.

Utrivning av gamla anläggningar medför en oersättlig skada för kulturmiljön och en stor risk för att den biologiska mångfalden som byggts upp under lång tid skadas. Sediment med eventuella föroreningar kan spridas i vattendragen. Grundvatten i närområdet sjunker och våtmarker uppströms riskerar att torka ut. Vattenuttag för jordbruksbevattning försvinner liksom privata friskvattenbrunnar och platser för brandkårens vattenförsörjning.

Sjöarna kommer att förändras eftersom många kraftverk ligger i deras utlopp. Sjöar för fisketurism blir färre och många fina rekreationsområden för bad och båt går förlorade. Häckningsplatser för sjöfågel försvinner. Utpekade LIS-områden försvinner och fler utpekanden av lämpliga sjönära platser för bebyggelse försvåras. Bryggor hamnar på land, kringboende förlorar vattenutsikt och närliggande bostadsfastigheter förlorar sitt värde.

Stödföreningen för småskalig vattenkraft vill förhindra att detta sker och uppmanar nu kommuner och medborgare i Sverige att reagera i tid. En majoritet i riksdagen har uppmanat regeringen att ta fram enklare regler för småskalig vattenkraft. Regeringen har utrett och ett nytt lagförslag är nu ute på remiss. Det nya lagförslaget är dessvärre inte någon förenkling utan ett juridiskt invecklat förslag, som i princip omöjliggör fortsatt verksamhet för många kraftverksägare.

Stödföreningen anser att äldre anläggningar för vattenkraft är tillkomna efter sin tids regelverk och att de därmed ska lagligförklaras i ett svep, så som skedde med de fastigheter som hamnade inom strandskyddat område när det generella strandskyddet infördes 1974. Omprövning enligt nuvarande lagstiftning ska utgå från dagens kulturgeografiska verklighet och får inte vara mer ingripande än att verksamheten kan fortsätta.

I Sverige finns det 600 000 km vattendrag med 40 000 strömsträckor som har ett avrinningsområde större än 50 km². Stödföreningen för småskalig vattenkraft anser att Sverige har råd med att ca 2 000 av dessa sträckor används som en naturlig kretsloppsbasead energikälla för att producera el utan vare sig klimatstörande gaser eller annat långlivat avfall.

Vår förening engagerar nu folk runtom i Sverige som vill bevara småskalig vattenkraft. Stödföreningen är en ideell organisation som komplement till vattenkraftens egna branschorganisationer. Vi arbetar tillsammans med alla som värnar levande vattendrag och småskalig vattenkraft och deras organisationer

Styrelsen för Stödföreningen småskalig vattenkraft

För mer information

Presskontakt: Göran Fredriksson, 0722 50 41 23

Medlemsfrågor: Sven Borei, sven@heskonsult.com

Övriga frågor: Eva Nilsson, 0708 29 10 05 och Lars Bredberg lassebredberg@gmail.com

Föreningen har en Facebooksida, för närvarande endast öppen för medlemmar, *Stödföreningen småskalig vattenkraft*